

Meerkeuzevragen

Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.

Politiek en beleid

afbeelding 1

bron: www.amsterdam.nl

- 1p 1 Hierboven zie je een foto van Job Cohen, burgemeester van Amsterdam. Een burgemeester ziet er, met zijn ketting, heel belangrijk uit en is dat ook. Hij heeft heel wat taken en verantwoordelijkheden voor zijn stad.
- Welke taken heeft de burgemeester van Amsterdam?
Kies **twee** nummers uit het onderstaande rijtje.
- 1 Hij beslist over de aanstelling van de wethouders.
  - 2 Hij heeft het laatste woord in Amsterdam.
  - 3 Hij is verantwoordelijk voor de veiligheid in Amsterdam.
  - 4 Hij is voorzitter van de gemeenteraad en het college.

tekst 1

De invloed van ... op het overheidsbeleid is groot. Ze worden daarom ook wel de vierde macht genoemd, dit als aanvulling op de scheiding tussen drie machten: de wetgevende, de uitvoerende en de rechterlijke macht. Machtsuitoefening vindt in belangrijke mate plaats achter de schermen: ... vervullen een sleutelpositie bij de voorbereiding en de uitvoering van het overheidsbeleid, ook op lokaal niveau.

naar: home.pi.net

- 1p 2 Wat moet tweemaal op de puntjes in tekst 1 worden ingevuld?
- A ambtenaren
  - B journalisten
  - C politieke partijen
  - D volksvertegenwoordigers

tekst 2

Greenpeace stort stenen

HAMBURG - Onder het motto 'Stenen dumpen, Leven schenken' is Greenpeace 10 augustus begonnen met het dumpen van 300 stenen van enkele tonnen per steen voor de kust van Zweden.

Hoewel vissen in dit beschermde gebied is verboden, worden hier volgens Greenpeace regelmatig schepen met sleepnetten gesignaleerd. Het kabeljauwbestand in het Kattegat zou hierdoor dramatisch zijn afgenomen. Greenpeace beschuldigt de politiek ervan niets te ondernemen tegen het leegvissen van de zeeën.

naar: Schuttevaer (blad voor de scheepvaart) van 29 augustus 2009

Lees tekst 2.

- 2p 3 Greenpeace is een pressiegroep.
→ Noem de twee algemene kenmerken van een pressiegroep en geef per kenmerk aan waarom Greenpeace daaraan voldoet.
Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.
Kenmerk 1 van een pressiegroep: ...
Greenpeace voldoet daaraan omdat ...
Kenmerk 2 van een pressiegroep: ...
Greenpeace voldoet daaraan omdat ...

tekst 3

Voorstel van het kabinet voor het nieuwe kiesstelsel

Bij verkiezingen voor de Tweede Kamer moeten kiezers voortaan twee stemmen uitbrengen:

- één stem op een kandidaat van een landelijke lijst
- één stem op een kandidaat uit de regio

Per regio/district komen tussen de twee en vijf kandidaten (afhankelijk van het aantal inwoners van die regio) in de Tweede Kamer.

bron: Brabants Dagblad van 21 augustus 2004

- 1p 4 In tekst 3 staat een voorstel van het oude kabinet-Balkenende III. Dit voorstel heeft het niet gehaald.
Waarom wilde dit kabinet het kiesstelsel in Nederland op deze manier veranderen?
- A om de afstand tussen kiezers en politici te verkleinen
  - B om de besluitvorming te versnellen
  - C om het parlement meer bevoegdheden te geven
  - D om kiezers directe invloed te geven op de totstandkoming van politieke besluiten

tekst 4

Kamer wil af van artikel over godslastering¹⁾

DEN HAAG - Het ziet ernaar uit dat de Tweede Kamer het speciale artikel over godslastering uit het Wetboek van Strafrecht wil schrappen. Er zijn genoeg andere mogelijkheden om mensen, ook gelovigen, tegen belediging te beschermen. D66 dient een motie hiertoe in en die krijgt hoogstwaarschijnlijk steun van een meerderheid van de Tweede Kamer. Alleen de partijen met een christelijke achtergrond ..., ... en ... (samen 49 zetels) willen het artikel handhaven.

naar: De Telegraaf van 16 november 2004

noot 1 bespotten van God of godsdienstige zaken

- 1p **5** Welke **drie** politieke partijen moeten op de puntjes staan in tekst 4? Kies uit de volgende politieke partijen: PvdA, CDA, VVD, GroenLinks, SP, ChristenUnie en SGP.
- 1p **6** D66 vindt dat het artikel over godslastering uit het Wetboek van Strafrecht in strijd kan zijn met twee grondrechten.
→ Noem één van die grondrechten.

tekst 5

Vakbondscollega's al bijna zes jaar gevangen

Van alle landen waar CNV Internationaal¹⁾ onafhankelijke vakbonden steunt, neemt Cuba een bijzondere plaats in. Onafhankelijk vakbondswerk is in Cuba verboden en vrijwel onmogelijk. Sinds de arrestatie van 75 vakbondsleden, journalisten en andere dissidenten op 18 maart 2003 probeert het CNV hen op alle mogelijke manieren te steunen en vrij te krijgen. Tot op heden zitten 55 van hen nog steeds vast.

Vakbondsleider Pedro Pablo Alvarez is in het voorjaar van 2008 vrijgelaten. Maar zes andere vakbondsleiders zitten inmiddels al zes lange jaren gevangen. De zes vakbondsleiders werden gearresteerd vanwege hun activiteiten voor de onafhankelijke vakbondsorganisatie CUTC.

bron: www.cnvinternationaal.nl van 18 maart 2009

noot 1 afdeling van de christelijke vakbond voor werknemers

- 1p **7** Uit tekst 5 blijkt dat Cuba een dictatuur is. Waaruit blijkt dit?
- A** Cubanen mogen niet vrij reizen.
  - B** De mensenrechten worden aangetast.
  - C** Er zijn geen vrije verkiezingen.

tekst 6

Rookverbod horeca

... verwerpt het plan van de minister van Volksgezondheid (minister Klink) om alle cafés en restaurants in 2008 rookvrij te maken. De oppositiepartij vindt dat de cafébaas de vrijheid moet houden roken toe te staan.

naar: de Volkskrant van 24 februari 2007

- 1p 8 Welke politieke partij moet op de puntjes in tekst 6 worden ingevuld?
- A De ChristenUnie
  - B GroenLinks
  - C De PvdA
  - D De VVD
- 1p 9 In welk van de volgende politieke organen kan een oppositiepartij **niet** zitten?
- A de Eerste Kamer
  - B de gemeenteraad
  - C de regering
  - D de Tweede Kamer

tekst 7

De heer Martina zou van de belastingdienst (een overheidsinstelling) 900 euro terugkrijgen. Maar het geld kwam maar niet. Hij belde de belastingdienst. Het geld was gestort, maar op de rekening van iemand anders. De belastingdienst vond dat de heer Martina verantwoordelijk was voor de fout. Hij had zijn rekeningnummer onduidelijk op het aangifteformulier gezet. Boos, omdat hij de schuld kreeg, belde de heer Martina ... . Na tussenkomst van ... erkende de belastingdienst dat het rekeningnummer beter gecontroleerd had moeten worden. Het geld werd daarna gestort, met rente.

bron: de website van de gevraagde instantie

- 1p 10 Wat moet er tweemaal op de puntjes in tekst 7 worden ingevuld?
- A de Nationale Ombudsman
  - B de politie
  - C een politieke partij
  - D een vakbond

tekst 8

Links eist opheldering operatie Kandahar

... en ... willen opheldering van de minister van Defensie over de grootscheepse NAVO-operatie die is begonnen in de Zuid-Afghaanse provincie Kandahar. Nederland zal daaraan niet alleen luchtsteun verlenen maar dit keer ook grondtroepen leveren. Beide linkse partijen zullen de minister van Defensie morgen daarvoor naar de Tweede Kamer roepen.

naar: Metro van 18 december 2006

- 1p 11 Welke twee partijen zijn op de puntjes in tekst 8 weggelaten?
- A CDA en PvdA
  - B ChristenUnie en Partij voor de Vrijheid
  - C D66 en VVD
  - D SP en GroenLinks
- 1p 12 De leden van de Tweede Kamer hebben verschillende rechten om hun taken goed uit te kunnen voeren. Van welk recht maken de twee partijen in tekst 8 gebruik?
- A het recht van amendement
  - B het recht van initiatief
  - C het recht van interpellatie
  - D het recht om een motie in te dienen

tekst 9

Justitie vervolgt twee mannen die discriminerende teksten op de website *Stormfront* zouden hebben gezet. De verdachten (37 en 43 jaar) moeten zich op donderdag 17 september voor de rechtbank in Amsterdam verantwoorden. De verdachten zouden in 2006 en 2007 uitlatingen hebben gedaan die beledigend zijn voor joden en zwarten. Ook zou een van hen een joodse vrouw hebben bedreigd.

Bijna vijf jaar geleden heeft CIDI, het Centrum Informatie en Documentatie Israël, het ministerie van Justitie verzocht om op te treden tegen *Stormfront*. CIDI stuurde op 17 november 2004 een 'brandbrief' aan de minister van Justitie over de activiteiten van *Stormfront*. In deze brief werd melding gemaakt van de vele discriminerende/antisemitische uitspraken en regelrechte bedreigingen met geweld (onder andere tegen CIDI) op het forum van de website.

bron: weblog.tumba.nl van 8 september 2009

Tûmba is een organisatie die wereldburgerschap en gelijke behandeling bevordert. Wezenlijk voor Tûmba is dat mensenrechten – hier en elders in de wereld – centraal staan.

- 1p 13 Tot welke politieke stroming behoren de verdachten in tekst 9?

tekst 10

Hoe verloopt een kabinetsformatie?

Na Tweede-Kamerverkiezingen of na de val van een kabinet moet een nieuw kabinet worden gevormd. De Grondwet bevat nauwelijks regels voor de kabinetsformatie. De procedure berust voornamelijk op het ongeschreven recht en politieke spelregels.

De ... neemt het initiatief voor de kabinetsformatie, een fase waarin onderzocht wordt welke partijen willen samenwerken. De ... benoemt gewoonlijk eerst een informateur en dan een formateur.

naar: www.regering.nl van maart 2004

- 1p 14 Welke persoon moet tweemaal op de puntjes in tekst 10 worden ingevuld?
- A fractievoorzitter van de grootste partij
  - B koningin
  - C minister-president
  - D voorzitter van de Tweede Kamer

tekst 11

Geen reden om oorlog in Irak te steunen

In maart 2003 zijn de Verenigde Staten en Groot-Brittannië een oorlog begonnen tegen Irak. Het doel van de oorlog was het ten val brengen van het regime van dictator Saddam Hoessein.

De Tweede Kamer heeft op basis van gegevens van het kabinet-Balkenende I in 2003 besloten dat Nederland ook militairen naar Irak mocht sturen.

Uit een artikel van *NRC Handelsblad* van 17 januari 2009 blijkt dat de Tweede Kamer toen niet de beschikking had over alle informatie.

Lees tekst 11.

- 1p 15 Verschillende politieke partijen in de Tweede Kamer willen precies weten om welke redenen het kabinet in 2003 heeft besloten om troepen te sturen naar Irak.
- Wat is het zwaarste middel dat de Tweede Kamer kan inzetten om dit te weten te komen?
- A het recht van amendement
  - B het recht van enquête
  - C het recht van initiatief
  - D het recht van interpellatie

- 1p 16 Op 20 januari 2009 werd Barack Obama president van de Verenigde Staten.
→ Welke twee uitspraken zijn juist?
Kies **twee** nummers uit onderstaand rijtje.
- 1 Hij heeft de bevoegdheid om leden voor het parlement te benoemen.
  - 2 Hij heeft vooral een ceremoniële en representatieve functie.
  - 3 Hij is gekozen door de burgers van de VS.
  - 4 Hij is het staatshoofd van een republiek.

tekst 12

Nieuwe EU-wet behandelt mediums¹⁾ als ‘verkopers’

Mediums moeten voortaan bewijzen dat ze goedgebouwde klanten niet misleiden. Dat is vastgelegd in nieuwe EU-wetgeving. Belgische wetenschappers verwelkomen de ingreep, bij de tarotleggers en glazenbollenkijkers groeit het protest.

naar: www.skepp.be van september 2008

noot 1 mensen die in trance of bij vol bewustzijn informatie kunnen doorgeven van bijvoorbeeld geesten of overledenen

Lees tekst 12.

- 1p 17 Wie heeft deze nieuwe EU-wet moeten goedkeuren?
- A alleen de Europese Commissie
  - B alleen de ministers van de EU-landen die over dit onderwerp gaan
  - C alleen het Europees Parlement
  - D het Europees Parlement en de ministers van de EU-landen die over dit onderwerp gaan

tekst 13

Marianne Thieme biedt koningin Beatrix gebundelde brieven van dierenbeschermers aan

Op 24 november 2008 heeft koningin Beatrix op Paleis Noordeinde de gekozen fractievoorzitters uitgenodigd. Marianne Thieme van de Partij voor de Dieren zal Hare Majesteit de gebonden brieven, e-mails en faxen aanbieden die dierenbeschermers uit heel Nederland aan de koningin hebben gericht. Marianne Thieme heeft dat vanochtend bekend gemaakt in het televisieprogramma *Goedemorgen Nederland*.

naar: www.partijvoordedieren.nl

Lees tekst 13.

- 1p **18** Kan de koningin in het openbaar haar mening geven over de informatie die ze van Marianne Thieme zal krijgen?
- A** Ja, omdat zij een ceremoniële functie vervult.
  - B** Ja, omdat zij staatshoofd is.
  - C** Nee, omdat de minister-president verantwoordelijk is voor wat de koningin zegt.
  - D** Nee, omdat de Tweede Kamer verantwoordelijk is voor wat de koningin zegt.

Criminaliteit en rechtsstaat

tekst 14

Justitie vindt winkelen al verdacht

AMSTERDAM - Justitie in Amsterdam blijkt ook foto's van 'verdachte' mannen te plaatsen op de site *www.overnallersgezocht.nl* als die nog geen overval hebben gepleegd. Verdacht gedrag kan genoeg zijn.

Een 'verdachte' die zichzelf op de website herkende, heeft klachten ingediend bij de hoofdcommissaris van politie en de hoofdofficier van Justitie.

De man was met een vriend in de Albert Heijn in Uithoorn. In de ogen van het winkelpersoneel en de politie gedroegen de twee zich verdacht, hadden ze 'erg veel belangstelling voor de opstelling van de beveiligingscamera's'. Beelden van de twee werden op de site gezet. Een overval bleef uit.

Advocaat Bart van Tuinen vindt de handelwijze 'een gevaarlijke manier van opsporen' die 'inbreuk maakt op grondrechten'. Justitie meent echter dat ook 'voorbereidingshandelingen' voor een overval rechtvaardigen dat foto's van verdachten op de site worden geplaatst, ook als geen overval is gepleegd.

naar: Het Parool van 8 januari 2009

Lees tekst 14.

- 2p **19** Het beleid van de overheid is gericht op preventie en op repressie.
→ Leg uit waarom het opzetten van de website 'www.overnallersgezocht.nl' zowel gericht is op preventie als op repressie.
Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.
Gericht op preventie omdat ...
Gericht op repressie omdat ...

tekst 15

Jos V. veroordeeld voor bedreiging

TONGEREN - Jos V. is maandag veroordeeld tot een voorwaardelijke straf van drie maanden cel en 1650 euro boete, wegens het belagen van zijn echtgenote van wie hij feitelijk gescheiden leeft.

V. (36) belaagde zijn echtgenote tussen mei 2007 en april 2008 door haar sms-berichten met dreigende ondertoon te sturen en haar te bezoeken in haar huurwoning.

naar: Het Algemeen Dagblad van 5 januari 2009

Lees tekst 15.

- 1p **20** De rechter kan hoofdstraffen, bijkomende straffen en maatregelen opleggen aan een verdachte.

Wat voor soort straffen of maatregel heeft de rechter de verdachte in deze uitspraak opgelegd?

- A een bijkomende straf en een maatregel
- B een hoofdstraf en een bijkomende straf
- C een hoofdstraf en een maatregel
- D twee bijkomende straffen
- E twee hoofdstraffen

tekst 16

Vier maanden voor majesteitsschennis

Arie R. (45) uit Dordrecht moet de cel in voor het beledigen van de koningin. De Dordtenaar werd dinsdag veroordeeld tot vier maanden onvoorwaardelijke gevangenisstraf.

naar: de Volkskrant van 26 maart 2008

- 1p **21** Stel dat de Dordtenaar in tekst 16 in hoger beroep gaat tegen de opgelegde straf.

Bij welke rechterlijke instantie wordt het hoger beroep behandeld?

- A bij de afdeling kanton van de rechtbank
- B bij de afdeling strafrecht van de rechtbank
- C bij de Hoge Raad
- D bij het Gerechtshof

- 1p **22** Doelen van straffen zijn onder andere:
- 1 afschrikking
  - 2 beveiliging van de maatschappij
  - 3 genoegdoening aan het slachtoffer
  - 4 resocialisatie
  - 5 vergelding
- Op grond van welke twee doelen van straffen is de man uit tekst 16 veroordeeld?
Kies **twee** nummers uit bovenstaand rijtje.
- 1p **23** Personen die tijdens de jaarwisseling 2008-2009 voor vuurwerkoverlast hadden gezorgd en rellen hadden geschopt, stonden op 3 januari 2009 al voor de rechter. Bij veroordeling moesten zij de straf meteen uitzitten. De straf die het OM eiste, lag vanwege de jaarwisseling 2,5 keer zo hoog als normaal.
- Welke drie begrippen zijn van toepassing op deze situatie?
Kies **drie** nummers uit onderstaand rijtje.
- 1 resocialisatie
  - 2 preventief beleid
  - 3 vervolgingsbeleid
  - 4 overtreding
  - 5 lik-op-stukbeleid

afbeelding 2

bron: Paul Kusters, www.toosenhenk.nl

Zie afbeelding 2.

1p 24 In 2008 en 2009 kwam het hinderen en zelfs aanvallen van hulpverleners zoals ambulance-personeel regelmatig in het nieuws.

Wat is de verklaring voor dit criminele gedrag?

- A De gelegenheid die zich voordoet om crimineel gedrag te vertonen.
- B Door de recessie hadden meer mensen te maken met slechte leefomstandigheden.
- C Het vervagen van de waarden en normen in de samenleving
- D Mensen maken zich opnieuw schuldig aan strafbare feiten omdat de omgeving het etiket 'crimineel' op hen heeft geplakt.

tekst 17

Zeister liftkabelknipper opgepakt

De bewoners van de flats aan de laan van Vollenhove in Zeist halen opgelucht adem: de politie heeft een 22-jarige Zeistenaar opgepakt, die daar de afgelopen maanden ruim veertig keer een liftkabel zou hebben doorgeknipt.

naar: de Volkskrant van 19 februari 2009

2p 25 De man uit tekst 17 wordt voorgeleid aan de rechter. De rechter overweegt de man niet te straffen, maar een maatregel op te leggen.
→ Welke maatregel is dat en om welke reden zal de rechter hiertoe besluiten?

tekst 18

Jongen (18) krijgt twaalf jaar voor moord

GRONINGEN - De 18-jarige V.M. moet twaalf jaar de cel in. Begin augustus stak hij zijn 28-jarige plaatsgenoot N.K. verscheidene keren met een priem.

naar: de Volkskrant van 3 december 2008

- 1p **26** Welke uitspraak naar aanleiding van tekst 18 is juist?
- A De 18-jarige heeft voor de kinderrechter terecht gestaan, maar is veroordeeld volgens het volwassenenstrafrecht.
  - B De 18-jarige is vanwege zijn leeftijd veroordeeld volgens het volwassenenstrafrecht.
  - C De rechter achtte het misdrijf bewezen, dus hoger beroep is niet mogelijk.
  - D Familie van het slachtoffer kan in hoger beroep gaan, omdat zij de straf te laag vinden.

tekst 19

Ahold

Het publiek heeft weinig medelijden met de voormalige Ahold-top. Het feit dat de rechtbank in Amsterdam drie van de vier topmanagers bikkelhard veroordeelde voor fraude, maar daar relatief lichte straffen aan koppelde heeft geleid tot veel verontwaardiging. De term ... valt al snel, zo bleek uit een opiniepeiling van Maurice de Hond.

naar: De Twentsche Courant Tubantia van 24 mei 2008

- 1p **27** Welke term is weggelaten op de puntjes in tekst 19?
- A beeldvorming
  - B eigenrichting
  - C klassenjustitie
  - D resocialisatie
- 2p **28** Koninginnedag 2009 zal voor altijd de boeken ingaan als een gitzwarte dag. Een man reed in een auto met grote vaart in op de mensenmenigte die was afgekomen op de festiviteiten in Apeldoorn. De koningin en leden van de koninklijke familie waren daarbij aanwezig. De festiviteiten werden in Apeldoorn direct gestopt.

Criminaliteit kent twee soorten gevolgen: materiële en immateriële.

→ Noem één voorbeeld van een materieel gevolg en één voorbeeld van een immaterieel gevolg van deze aanslag op Koninginnedag 2009.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

Een materieel gevolg is ...

Een immaterieel gevolg is ...

tekst 20

Stokslagen voor bierdrinkende moslima

Het islamitische model Kartika Sari Dewi Shukarno heeft uitstel gekregen van haar lijfstraf. Eind september krijgt ze de zes stokslagen voor het drinken van alcohol alsnog.

Kartika werd twee jaar geleden opgepakt, omdat ze alcohol nuttigde in een nachtclub. Volgens de Maleisische shariawet staat op het drinken van alcohol een geldboete, celstraf tot drie jaar of zes stokslagen.

naar: www.elsevier.nl van 24 augustus 2009

- 1p **29** Criminaliteit is een tijd- en plaatsgebonden begrip.
→ Herken je in tekst 20 een voorbeeld van criminaliteit als een tijdgebonden begrip of als een plaatsgebonden begrip?
Geef een verklaring voor je keuze.

tekst 21

Criminele familie moet staat drie ton betalen

Een veroordeelde familie moet de staat ruim 290.000 euro betalen. Dat heeft de rechtbank maandag in Den Bosch bepaald in een zogenoemde ontnemingszaak. De zes verdachten werden in 2005 door de rechtbank veroordeeld tot celstraffen voor deelname aan een criminele organisatie.

De familie pleegde vooral diefstallen in winkels en bedrijven. De 58-jarige man en zijn vrouw moeten beiden ruim 135.000 euro betalen, omdat zij een hoofdrol speelden in de misdrijven. De overige vier jongere familieleden moeten de staat allen 5.000 euro betalen.

naar: www.nieuws.nl van 21 april 2008

- 1p **30** Er is een aantal verklaringen waarom iemand crimineel gedrag vertoont. Welke verklaring voor crimineel gedrag is af te leiden uit tekst 21?
- A De gelegenheid maakt de dief.
  - B Psychische problemen in het gezin.
  - C Er is gebrek aan maatschappelijke bindingen.
  - D Het is aangeleerd gedrag.

tekst 22

Rutte wil grotere vrijheid van meningsuiting

Het gerechtshof in Amsterdam heeft het Openbaar Ministerie opgedragen kamerlid Wilders te vervolgen voor het aanzetten tot haat en discriminatie. VVD-fractievoorzitter Rutte is daar fel op tegen en wil voorkomen dat er nog eens zo'n zaak komt. "Wat iemand in de Kamer zegt, moet hij ook daarbuiten kunnen zeggen."

Minister Plasterk zei in het tv-programma *Buitenhof* geschrokken te zijn van de opmerkingen van Rutte en wijst erop dat de wet al decennia bestaat en wordt toegepast. Volgens de bewindsman is terughoudendheid van politici nu noodzakelijk.

naar: de Volkskrant van 26 januari 2009

Lees tekst 22.

- 1p 31 Minister Plasterk vindt de oproep van Rutte een verkeerd signaal.
→ Op grond van welk kenmerk van de democratische rechtsstaat is het niet wenselijk dat politici iets zeggen over rechtszaken?

tekst 23

Criminaliteit bedreigt middenstand

Het ondernemingsklimaat voor winkeliers in de grote steden is erbarmelijk. Dat blijkt uit een onderzoek onder 600 ondernemers. In de vier grote steden stijgt de criminaliteit in winkels. Driekwart van de winkeliers werd dit jaar bestolen.

bron: www.elsevier.nl van 22 november 2004

Lees tekst 23.

- 1p 32 Uit onderzoek blijkt dat driekwart van de winkeliers werd bestolen. Wat voor soort onderzoek wordt hier bedoeld?
- A daderonderzoek
  - B politiestatistieken
  - C rechtbankverslagen
  - D slachtofferonderzoek

tekst 24

De werkloze verdachte gebruikte erg veel drugs. "Soms 14 dagen achtereen 10 gram of meer speed per dag. 's Nachts kon ik dan niet meer slapen en hing ik wat rond. Met mijn vrienden gingen we dan maar wat rotzooi trappen." Van het een kwam het ander. Het eerste feit op zijn dagvaarding betreft het in brand steken van het materiaalhok van een voetbalclub. Daarna stak hij een kledingcontainer in brand en heeft hij nog twee keer ingebroken in het gebouw van een tennisvereniging.

naar: Brabants Dagblad van 19 november 2005

- 2p **33** Drugsgebruik is bij de verdachte uit tekst 24 één van de redenen voor crimineel gedrag.
Naast drugsgebruik zijn er andere oorzaken waarom mensen zich schuldig maken aan crimineel gedrag.
→ Welke andere oorzaken van crimineel gedrag kun je uit de tekst afleiden?
Noem er **twee**.

Analyse maatschappelijk vraagstuk: Nederlanders worden te dik

Bij de beantwoording van de vragen 34 tot en met 47 maak je gebruik van de teksten 1 tot en met 9 en afbeeldingen 1 en 2 .

Lees tekst 1 en 2.

- 2p **34** Overgewicht en zwaarlijvigheid zijn een maatschappelijk probleem geworden. Kenmerken van een maatschappelijk probleem zijn onder andere:
- 1 Het gaat om een situatie die in strijd is met (een) bepaalde waarde(n).
  - 2 Het gaat om een probleem dat door middel van gezamenlijke actie of door de politiek kan worden opgelost.
- Geef per kenmerk een voorbeeld of citaat uit de teksten.
Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.
Een voorbeeld/citaat van kenmerk 1 is ...
Een voorbeeld/citaat van kenmerk 2 is ...

Je kunt het vraagstuk 'Nederlanders worden te dik' bekijken met verschillende invalshoeken van maatschappijleer. Deze zijn: de politiek-juridische, sociaal-economische, sociaal-culturele, veranderings- en vergelijkende invalshoeken of aspecten.

De vragen 35 en 36 gaan over deze invalshoeken of aspecten.

- 1p **35** In tekst 2 is onder andere de sociaal-culturele invalshoek te herkennen. Welke sociaal-culturele vraag is van toepassing op tekst 2?
- A Wat is de rol van de media bij het ontstaan van meningen?
  - B Wat is de rol van de subcultuur van groeperingen?
  - C Wat zijn de belangen van de maatschappelijke groepen?
  - D Wat zijn de opvattingen van maatschappelijke groepen over de oorzaken van het maatschappelijk vraagstuk?

Lees tekst 3 en 4.

- 3p **36** Geef uit de teksten 3 en 4 een voorbeeld/citaat van elk van onderstaande aspecten:
- 1 een politiek-juridisch aspect
  - 2 een sociaal-economisch aspect
  - 3 een veranderingsaspect of een vergelijkend aspect
- Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.*
Aspect 1: ...
Aspect 2: ...
Aspect 3: ...

- 1p **37** Waarom moet de Europese Commissie in tekst 4 met maatregelen komen?
De Europese Commissie
A bestaat uit regeringsleiders van de lidstaten.
B heeft de taak om met nieuwe wetten en maatregelen te komen.
C is het dagelijks bestuur van het Europees Parlement.
- 1p **38** Wie zitten in het Europees Parlement?
A leden van de Tweede Kamer en van andere parlementen van de lidstaten
B ministers van de regeringen van de lidstaten
C vertegenwoordigers van politieke partijen uit alle landen van de EU

Lees tekst 5.

- 1p **39** De Europese Unie gaat de strijd aan tegen zwaarlijvigheid.
Op welk gebied oefent de EU hier invloed uit?
A op het gebied van Europees burgerschap
B op het gebied van internationale veiligheid
C op juridisch en cultureel gebied
D op sociaal en economisch gebied

Lees tekst 6.

- 4p **40** Er zijn verschillende groeperingen betrokken bij het probleem:
voedingsfabrikanten, ouders en kinderen. Zij hebben verschillende belangen.
→ Schrijf van deze groeperingen een belang op dat zij hebben.
→ Schrijf van deze groeperingen een machtsmiddel op dat zij kunnen gebruiken om voor hun belangen op te komen.
Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.
Een belang van voedingsfabrikanten is: ...
Een machtsmiddel van voedingsfabrikanten is: ...
Een belang van ouders en kinderen is: ...
Een machtsmiddel van ouders en kinderen is: ...

Maak gebruik van de teksten 2, 3 en 6.

- 4p **41** In het tot stand komen van overheidsbeleid onderscheiden we vier fasen:
fase 1: noemen van wensen / het (h)erkennen van het probleem als politiek probleem
fase 2: vergelijken of afwegen van wensen of behoeften: de politiek komt met oplossingen
fase 3: het nemen van besluiten
fase 4: het uitvoeren van besluiten
→ Welke **twee** fasen van het politieke proces zijn inmiddels doorlopen?
Geef per fase een uitleg.
Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.
Fase ... omdat ...
Fase ... omdat ...

- Bekijk afbeeldingen 1 en 2 en lees tekst 7.*
- 3p **42** De media vervullen voor mensen een aantal functies:
- 1 de amusementsfunctie
  - 2 de informatieve functie
  - 3 de socialiserende functie
  - 4 de meningsvormende functie
- Welke **drie** functies van de media vervullen de spotjes en advertenties van Sire?
- Geef per functie een uitleg.
- Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.*
- Functie ... omdat ...
- Functie ... omdat ...
- Functie ... omdat ...
- 1p **43** Welke uitspraak over tekst 8 is juist?
- A Tekst 8 geeft een stereotype beeld van mensen met overgewicht.
  - B Tekst 8 geeft objectieve informatie over de oorzaken van overgewicht.
  - C Tekst 8 geeft vooroordelen over mensen met een lage sociaal-economische status.
- Maak gebruik van tekst 9.*
- 1p **44** De mening van mevrouw Schippers over de rol van de overheid past het best bij de visie van
- A CDA.
  - B PvdA.
  - C SP.
  - D VVD.
- Vergelijk de teksten 4 tot en met 9.*
- 1p **45** Welke tekst is het minst objectief?
- Geef een reden waarom dat zo is.
- Maak gebruik van de teksten 5 tot en met 9.*
- 2p **46** In welke **twee** teksten staat informatie over de relatie tussen het maatschappelijk vraagstuk 'Nederlanders worden te dik' en maatschappelijke ongelijkheid?
- 2p **47** In tekst 9 staan de meningen van mevrouw Schippers en van de heer Krosse over de rol van de overheid tegenover elkaar.
- Geef een argument voor de mening van Schippers en geef een argument voor de mening van Krosse.
- Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.*
- Argument Schippers: ...
- Argument Krosse: ...

Analyse maatschappelijk vraagstuk: Nederlanders worden te dik

tekst 1

'Nederland te dik'

Vet en veel eten is al bijna volksvijand no.1

Jaarlijks sterven twintigduizend mensen aan de gevolgen van te veel en verkeerde voeding, meldt het RIVM, het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu. Het ministerie van Volksgezondheid heeft alle cateraars en horeca-uitbaters opgeroepen mee te strijden tegen vetzucht en, erger, obesitas (zwaarlijvigheid).

bron: de Volkskrant van 2 september 2004

tekst 2

Maatschappelijk offensief tegen overgewicht

- WOERDEN - Een aantal maatschappelijke organisaties bindt de strijd aan met het toenemende overgewicht bij kinderen. Deze strijd moet voorkomen dat de zorgwekkende toename van vetzucht zich verder gaat ontwikkelen, aldus directeur J. Krosse van het Nationaal Instituut voor Gezondheidsbevordering en Ziektepreventie (NIGZ) vrijdag.
- 5 Donderdag presenteert het NIGZ samen met onder meer de Vereniging Nederlandse Gemeenten en het Voedingscentrum hun plannen. Daarin schrijven ze dat ze ouders willen ontmoedigen hun kinderen met de auto naar school te brengen. Ook moet er een boete worden opgelegd als een kind zonder gezond
- 10 ontbijt naar school wordt gestuurd. Daarnaast zouden scholen meer tijd moeten inruimen voor sport.
- Volgens Krosse zijn er al soortgelijke initiatieven in Nederland, maar ontbreken de regie en de onderzoeken naar de effecten. "Er is een landelijk plan nodig." Een belangrijke rol is daarbij weggelegd voor de gemeenten omdat ze afspraken
- 15 moeten maken met het onderwijs.
- Krosse vindt dat de gevaren van vetzucht in ons land nog steeds onvoldoende onderkend worden. Hij vreest dat vetzucht anders kanker en hart- en vaatziekten als volksziekte nummer 1 zal overtreffen. In Nederland heeft 46
- 20 procent van de bevolking last van overgewicht. Tussen de 5 en 10 procent van kinderen in bepaalde wijken van grote steden komt zonder ontbijt op school.

bron: Eindhovens Dagblad van 11 maart 2005

tekst 3

Minister wil 'vet-tax' op patat en chocola

DEN HAAG - Minister Hoogervorst (Volksgezondheid) wil extra belasting heffen op vet eten. Een 'vet-tax', die chips, patat, hamburgers en chocola duurder maakt, kan volgens hem bijdragen aan de bestrijding van overgewicht en daarmee de gezondheid bevorderen. Vorige week werd bekend dat vetzucht in

5 Nederland zorgwekkend snel toeneemt. Zesenvestig procent van de Nederlanders is te dik en hun aantal neemt snel toe.

De campagne van maatschappelijke organisaties tegen overgewicht is niet afdoende gebleken om overgewicht aan te pakken, verklaarde Hoogervorst gisteren in het televisieprogramma Buitenhof. "Het is daarom goed om

10 ongezonde producten duurder te maken. Dat hebben we ook met alcohol en tabak gedaan." Het prijsverschil moet ervoor zorgen dat consumenten de gezondere producten uit het schap pakken. De minister vreest wel dat een 'vet-tax' in de praktijk moeilijk uitvoerbaar is. Mensen met overgewicht drukken

15 zwaar op de zorgbegroting. Zij lopen meer kans op een bezoek aan het ziekenhuis als gevolg van chronische aandoeningen als hart- en vaatziekten, suikerziekte en astma. Ook zoeken dikke mensen vaker psychische hulp.

bron: Eindhovens Dagblad van 14 maart 2005

tekst 4

Bestrijding van obesitas (zwaarlijvigheid)

Europa moet de strijd tegen zwaarlijvigheid aangaan. Het Europees Parlement roept de Europese Commissie op om met maatregelen te komen.

Het Parlement betreurt dat een aldoor groeiend deel van de bevolking aan obesitas lijdt.

5 Het Europees Parlement verwacht van de Commissie dat zij spoedig in een witboek concrete maatregelen voorlegt om het aantal personen met overgewicht en obesitas uiterlijk vanaf 2015 te verminderen.

Het aantal personen in de EU dat aan overgewicht lijdt, is de afgelopen dertig jaar spectaculair gestegen. Het groeitempo van het verschijnsel is hetzelfde als

10 in de Verenigde Staten aan het begin van de jaren negentig. Inmiddels wordt bijna 27% van de mannen en 38% van de vrouwen in Europa beschouwd als lijdend aan overgewicht of obesitas.

bron: www.europarl.europa.eu van maart 2007

tekst 5

Bedrijven in actie tegen vetzucht

Steeds meer producenten van voedingsmiddelen werken mee aan een Europees offensief tegen zwaarlijvigheid.

Volgens eurocommissaris van volksgezondheid Markos Kyprianou hebben al 146 grote voedingsproducenten zich officieel verbonden aan maatregelen die de volksgezondheid bevorderen. Dat wil zeggen dat ze, elk voor hun eigen branche, hebben beloofd de consumptie van gezond eten te bevorderen en die van 'slecht' eten in elk geval niet aan te moedigen.

bron: Trouw van 10 november 2006

tekst 6

Hoogervorst dreigt met maatregelen tegen vetzucht

DEN HAAG - Als de voedingsfabrikanten geen serieuze plannen presenteren om de vetzucht in Nederland te beteugelen, neemt minister Hoogervorst van Volksgezondheid onmiddellijk strafmaatregelen. Dat zei hij gisteren tijdens een overleg in de Tweede Kamer.

- 5 Steeds meer mensen, onder wie veel kinderen, lijden aan vetzucht. Deskundigen verwachten dat het een nieuwe volksziekte wordt, net als in de Verenigde Staten. Hoogervorst probeert met de voedingsfabrikanten afspraken te maken over bestrijding van het ernstige overgewicht bij burgers.
- 10 De fabrikanten zouden bijvoorbeeld minder reclame kunnen maken die gericht is op kinderen of in frisdrankautomaten op scholen ook blikjes bronwater kunnen stoppen.
- Volgens de minister mogen de maatregelen geen 'slappe hap' worden.

bron: Brabants Dagblad van 31 maart 2005

afbeelding 1

afbeelding 2

ZEGVAKERNEE.NL

SIRE

tekst 7

Sire start campagne tegen overgewicht kinderen

Ouders zijn verantwoordelijk voor het gewicht van hun kinderen. Daarom moeten vaders en moeders worden aangespoord om actie te ondernemen. Ouders moeten vaker 'nee' zeggen wanneer hun kinderen om snoep vragen of wanneer ze liever voor de televisie zitten in plaats van buiten te spelen. Dat vindt de stichting Sire, die binnenkort een campagne start.

5 "De liefde komt vaak in de vorm van 'ja' zeggen en verwennen," stelt de stichting. "Maar 'ja' zeggen betekent ook meer snoepen, snacken en stilzitten." Dat leidt tot een grotere kans op overgewicht, stelt Sire. De campagne 'Zeg vaker nee' gaat deze week van start. Er komen spotjes op radio, televisie,

10 in de bioscoop en er worden advertenties in dag- en weekbladen geplaatst.

bron: website Sire, 2005

tekst 8

Mensen met een lage sociaal-economische status hebben een ongunstiger voedingspatroon

Mensen met een lage sociaal-economische status (dit zijn mensen met een gering inkomen en vaak lage opleiding) eten ongezonder dan mensen met een hoge sociaal-economische status. Hun voedingspatroon bestaat uit weinig groente en fruit en naar verhouding producten met veel vet. Hierdoor hebben

5 mensen met een lage sociaal-economische status ook vaker overgewicht. Dit blijkt uit onderzoek van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en de Nederlandse Organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek (TNO).

bron: Nationaal Kompas Volksgezondheid 2005

tekst 9

De overheid gaat wel over slecht eten

Volgens mevrouw Schippers moet de overheid zich beperken tot het verstrekken van informatie over gezond leven. Iedereen kan aan de hand van die informatie uitstekend zelf inschatten welke gezondheidsrisico's hij of zij loopt, zo betoogt ze.

- 5 Kortom: de overheid bemoeit zich in haar ogen te veel met het individu onder het mom van gezondheidsbeleid. Schippers gaat hiermee voorbij aan een heleboel aspecten die met de gezondheid te maken hebben. Een voorbeeld: het alcoholgebruik in het verkeer. Het aantal verkeersslachtoffers ten gevolge van alcoholgebruik is enorm gedaald, dankzij de nieuwe regel - maximaal twee
- 10 glazen alcohol - en andere maatregelen. De overheid heeft een normerende, sturende taak. Dit geldt ook voor meeroken. Een ander voorbeeld: overgewicht. In de Verenigde Staten - dé maatschappij bij uitstek die de vrijheid van het individu hoog in het vaandel heeft staan - wordt verwacht dat de generatie die nu opgroeit korter leeft dan zijn ouders.
- 15 Overgewicht vormt er een van de belangrijkste gezondheidsrisico's. Ook daar wil de overheid strengere gedragsregels. Kennisoverdracht heeft een beperkte invloed op het doen en laten van mensen, zeker waar het hun eigen gezondheid aangaat. Overgewicht is niet alleen een individueel, maar ook een maatschappelijk probleem. Overheid, gezondheidszorg, individu en
- 20 marktpartijen moeten samenwerken om overgewicht aan te pakken. De overheid kan normen stellen en maatregelen nemen door wetgeving en het heffen van accijnzen. Ook kan ze marktpartijen aanspreken op hun verantwoordelijkheid. Al jaren is bekend dat mensen met een laag inkomen een mede door overgewicht slechtere gezondheid hebben dan mensen met een hoog inkomen.
- 25 Dit kun je niet afdoen door te zeggen 'eigen schuld, dikke bult'. Dat vind ik zelfs kwetsend.

Ingezonden brief van Hans Krosse, Directeur van het NIGZ (Nationaal Instituut voor Gezondheidsbevordering en Ziektepreventie)

naar: Brabants Dagblad van 17 maart 2005